

45.—9) Κατά τοῦ Πελαγianiσμοῦ καὶ Δονατισμοῦ σ. 50.—10) Τὸ τέλος τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου σ. 54) καὶ δεύτερον εἰς τὸ περιλαμβάνον ἅπαντα τὰ συγγράμματα αὐτοῦ σ. 57, ἦτοι: Α'. Αὐτοβιογραφικὰ ἔργα σ. 57—Β'. Φιλοσοφικὰ ἔργα σ. 62—Γ'. Θεολογικὰ ἔργα σ. 65. α') Ἀπολογητικὰ σ. 65. β') Δογματικὰ σ. 67. γ') Ἀντιρρητικὰ καὶ δογματικοπολεμικὰ σ. 69. I. Κατὰ Μανιχαίων σ. 70. II. Κατὰ Δονατιστῶν σ. 72. III. Κατὰ Πελαγιανῶν σ. 76. IV. Κατὰ Ἀρειανῶν σ. 86. δ') Ἐξηγητικὰ σ. 87. ε') Ἠθικὰ καὶ ποιμαντορικὰ σ. 92. στ') Ὁμιλῖαι σ. 94. ζ') Ἐπιστολαὶ σ. 95. η') Ποιήματα σ. 96. θ') Ἑλληνικαὶ μεταφράσεις Αὐγουστίνειων Συγγραμμάτων σ. 97. Τέλος ἡ ἀνωτέρω Μελέτη περατοῦται δι' ἐνὸς χαρακτηρισμοῦ (σ. 99 κ. ἐξῆς) τοῦ συγγραφέως, ἀφορῶντος εἰς τὸν ἱερὸν ἐπίσκοπον Ἰππῶνος

Ὁμολογουμένως ἡ περὶ ἦς ὁ λόγος Μελέτη ἀποτελεῖ ἀξιόλογον Συμβολήν, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς περὶ τὸν Αὐγουστίνον σπουδὰς. Εἶναι ὄντως μεθοδικῶς συντεταγμένη καὶ ἐπιστημονικῶς τεκμηριωμένη, τόσον ἐπὶ τῶν πηγῶν, ὅσον καὶ ἐπὶ τῶν πορισμάτων τῆς νεωτέρας ἐρεύνης. Πρὸς τούτοις παρατίθεται ἐν τῷ τέλει τοῦ βιβλίου καὶ Πίναξ Κυρίων Ὀνομάτων (ἐλληνικῶν καὶ ξένων) σ. 103—105, ὅστις, ὡς εἰκός, βοηθεῖ πάντοτε τὰ μέγιστα τὸν ἀναγνώστην.

A. N. ΖΟΥΜΠΟΣ

* *

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ἸΣΗΓΩΝΗ, ἐπιτ. Γεν. Διευθυντοῦ παιδαγ. ἀκαδημίας, **Ἱστορία τῆς Παιδείας** (ἔκδοσις Δευτέρα μετὰ διασκευῶν καὶ βελτιώσεων). Ἀθῆναι 1964 σσ. 272.

Ὁ γνωστὸς συγγραφεὺς παιδαγωγικῶν καὶ φιλοσοφικῶν ἔργων κ. Ἀντώνιος Ἰσηγόνης ἐξέδωκεν εἰς δευτέραν ἔκδοσιν τὴν ὡς ἄνω ἐργασίαν, ἀποτελοῦσαν ἀξιόλογον συμβολήν, οὐ μόνον εἰς τὴν παιδαγωγικὴν ἐπιστήμην, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν κλασσικὴν φιλολογίαν, ἄτε περιγράφουσα τὰς παιδαγωγικὰς δόξας τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων καὶ τῶν ἄλλων τῆς ἀρχαιότητος Λογίων. Ἡ ἐργασία αὕτη δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς σπουδαιότατον, ἄλλως τε, κεφάλαιον τῆς καθόλου παιδαγωγικῆς.

Ἡ τοιαύτη ἐργασία ἀρχεταὶ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ὀμήρου (σελ 9) καὶ λήγει εἰς τὴν ἑλληνορωμαϊκὴν ἐποχὴν (σ. 108) εἶτα διαλαμβάνονται κεφάλαια ἀφορῶντα εἰς τὴν μεσαιωνικὴν παιδείαν, ἣτις περιλαμβάνει τὴν παιδείαν ἐν τῇ βυζαντινῇ αὐτοκρατορίᾳ καὶ καθόλου ἐν τῇ Δύσει (σ. 111—132)· ἔπειτα προστίθεται ἡ νεωτέρα παιδαγωγικὴ ἐν τῇ Δύσει· ἦτοι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ἀναγεννήσεως μέχρι καὶ τοῦ 19ου αἰῶνος (Ἀναγέννησις, Ρεαλισμός, διαφώτισις, Νεοανθρωπισμός)· τέλος ἀναγράφει περὶ τῆς νεοελληνικῆς παιδείας, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς Τυρκοκρατίας καὶ τῆς παιδείας μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν (σ. 201—240), ἐνῶ συγχρόνως ἡ κατὰ ἐποχὰς λίαν λεπτομερῆς παρατιθεμένη ὑπὸ τοῦ συγγραφέως (σ. 253—267) βιβλιογραφία βοηθεῖ τὸν ἀναγνώστην διὰ τὴν πλήρη ἐποπτεῖαν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος θέματος. Ὁμολογουμένως ἡ ἀρχαία ἐλληνικὴ παιδαγωγικὴ, ἣτις προπαρασκεύασε τὸ ἐλληνικὸν ἦθος καὶ τὴν ἐλληνικὴν ἀρετὴν σημεῖοῦται ἐνταῦθα σαφῶς καὶ εὐκρινῶς ὑπὸ τῶν ἰδίων κειμένων ἐν συνδυασμῷ μετὰ τῶν ἐπιτευγματικῶν τῆς νεωτέρας ἐρεύνης. Ὁ συγγραφεὺς προσπαθεῖ ἐξ ἰδίας κρίσεως νὰ ἀποκαταστήσῃ, ὅσον ἔνεστι, τὰ πράγματα ἐπὶ τὸ ἀντικειμενικώτερον. Καθ' ἡμᾶς θὰ ἔδει νὰ μελετηθῇ ἡ παιδαγωγικὴ ἐκεῖνη δύναμις τῶν Ἑλλήνων, ἣτις προσέδωκε τὸ μεγαλεῖον τοῦ χρυσοῦ αἰῶνος καὶ ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἐρευνητῶν ἐνδελεχῶς καὶ λεπτομερῶς, διότι παιδαγωγικὴ σημαίνει κυρίως κλασσικὴ παιδεία.

Γενικῶς εἰπεῖν τὸ βιβλίον τοῦ κ. Ἀντωνίου Ἰσηγόνη ἀποτελεῖ λίαν ὠφέλιμον βοήθημα, οὗ μόνον διὰ πάντα ἐκπαιδευτικόν, ἀλλὰ καὶ δι' ἕκαστον Ἑλληνα ἐνδιαφερόμενον διὰ τὰ παιδαγωγικὰ καὶ ἐκπαιδευτικὰ γενικῶς προβλήματα τοῦ ἔθνους ἡμῶν.

A. N. ΖΟΥΜΠΟΣ